

Із книги "Жива і скошена тече в мені трава"

Анатолій Кичинський

Із книги "Жива і скошена тече в мені трава" (Херсон: Айлант, 1999)

ВОРОН

Злітаю. З матір ю на пару.
Гніздо під нами кружеля.
І віддзеркалює рілля
і чорних нас, і чорну хмару.

Я буду чорним триста літ.
Я відтінятиму цей світ,
який чомусь назвали білим.
Я вчусь літати. Ще невмілим
назвати можна мій політ.

Я весь від радості тріпочу.
Тугий повітряний потік
мене жбурляє з боку в бік.
Та я не збочу, я не збочу.

Я вчусь дивитися. Мій зір
уже гостріший мого дзьоба.
Мені вже видно, як спідлоба
з кущів за мною стежить звір.

Даремно стежить. Час поволі
але усе-таки мине,
і звір, здихаючи у полі,
заплющить очі свої кволі,
аби не бачити мене.

Живому зла не заподію,
А мертвому... У тім-то й суть,
що мертві болю не імуть.
І я цій істині радію.

Я вчуся нюхати. На лапах
біда крадеться до гнізда
чи на ногах бредє біда,
мені підкаже її запах.

Мій погляд вихопить з туману
старого лиса. В бур'яні,
аби ввести мене в оману,
аби сподобатись мені,
він буде ладен день при дні
приймати позу бездиханну.

Але мій нюх мені підкаже:
"Не жди від ризику добра.
Не наближайся. Не пора.
Ця гра — смертельна. Час покаже,
хто виграє, а хто програ.

Мої широкі в небі кола,
де кожне коло — рятівне, —
не гра у піжмурки. Ця школа
навчає вичікувати мене.

Я зачекаю. Я в запасі
ще маю довгих триста літ.
Я ворон. Отже мій політ
не так у просторі, як в часі,
залишить кар-р-коломний слід.

Я каркаю. І звуки срібні

голублять слух мій. Слово "кар-р-р"
всесильне. Інші не потрібні.
Я не поет. Я — санітар.

Я хоч малий ще, але ж ворон.
І пір'я в мене — вороне!
Я ворон, отже маю гонор.
Не раджу клюнути мене.

Я ж воронований. Бо ж ворон!
Лечу — немов хто кинув ніж.
Здоровий ворон, юний ворон!
Чи буду я старим і хворим?
Про це ми потім поговорим.
Літ через триста. Не раніш.

ШЛЯХ

Володимиру Забаштанському

Птах летить,
Звір біжить,
Гад повзе,
день у день,
рік у рік,
                    вік у вік.

А мене
в Крим по сіль
                    віз везе.

Цим вікам
я уже
            втратив лік.

Віз як віз:
рип та рип,

скрип та скрип
день у день,
рік у рік,
вік у вік,
мов питає,
чи я
не охрип
від пісень,
котрим теж
втратив лік.
Віз як віз,
та й воли
як воли:
Ремигаючи
йдуть
спроквола.
Сивина
полину
й ковили
вже давно
і на них
перейшла.
То вона
а чи сіль
Сиваша —
не відразу
збагнеш
оддалік.
То від неї
сивіє
душа
день у день,
рік у рік,
вік у вік.
А міраж
Сиваша
не щеза.
І стоїть,
як міраж,
білий світ,
де без солі

сльоза —
не сльоза,
кров без солі —
не кров,
    піт — не піт.

Хто ж мені
скаже правду
в одвіт
в час, коли
світом править
олжа,
то Сиваш
мені застує
світ
а чи дуже
велика
сльоза?

Гей, воли,
не мовчіть,
я ж бо ваш
друг і брат
споконвік
    і повік.

Ну скажіть ви,
чи скоро

Сиваш.

Снам про нього
вже втратив я
    лік.

Та мовчать,
ох, мовчать же
    воли.

День у день,
рік у рік,
    вік у вік

тягнуть віз,
як і досі

    тягли,
тільки, мабуть,
уже
в інший бік.

Степ як степ:
ліг собі
і лежить.

І сліди
від коліс
поглина.

Ну а віз —
хить та хить,
хить та хить.

Він
колиска моя
і труна.

СКУБЕТЬСЯ ПІР'Я, ПУХ ЛІТАЄ
"Ще треті півні не співали..."
Й не заспівають.
Це - кінець.
Нівроку вдався холодець,
давно таким не смакували.

Ото вже буде подушок!
Літає пух, скубеться пір'я.
Кривавий сніг покрив подвір'я.
Де дух витав — повзе душок.

Ото вже спатиметься м'яко
та міцно ж, наче після маку!
Ото вже рильце у пушку
в подушку вриється пухку!

А тихо буде! Як у вусі
й т.д. й т.п. в такому ж дусі.
Скубеться пір'я, пух літа,
в степу могили заміта.

ДРУЗЯМ

Та вже ж наше та й товариство –
Як розгардіяш...
Українська народна пісня

На дні кругової чари
ні краплі уже нема.
І рвуть наше коло чвари.
І ми вже не кружкома,
як досі,
а поодинці
по закутках сидимо,
і заздрощі, мов ординці,
по одному нас в ярмо
впрягають.

Це ж нам у ньому
спокутувати вину —
по суті, здавен відому
і нині вже тим страшну,
що треба і нам спивати
одну з найгіркіших чаш
та в самотині співати
про власний розгардіяш.

***

Балачки припинились. Читаються вірші.
На майдані травинка асфальт протина.
Штукатурка осипалася — і стіна
неймовірно повищала, фреску явивши.

І осипалось листя, явивши плоди,
наче випало в осад. І в люстрі води
лиця ликами стали, і хвиля печальна,
змивши більма з очей, покотилась туди,
де повержених ідолів тліють сліди,
де іще не впадає у Лету Почайна.

Чайна ложечка правди – у морі брехні.
Сигаретний димок — в ролі диму вітчизни.
Підсолоджена істина — в кислім вині,
у гіркому вині запізнитої тризни.

Відгоренили в келихах сльози лози.
Берег Лети — те саме, що берег сльози.
А поети на ньому тому невеселі,
що у натовпі їхні гіркі голоси —
наче голос волаючого у пустелі.

***

Вовче сонце над світом горить.
Мертве сяйво на вітрі земному,
як полова, у вічі курить.
Не розгледіти зерен у ньому.

Це — люстерко в незримій руці,
помутніле від часу, в котре ми
заглядаємо, зрячі сліпці,
після довгої денної дреми.

Це – мідяк, чий орел випада,
щоб надію на решку вмертвити.
Це — Полин, не трава, а зізда,
на яку так і хочеться вити.

Це – на щит переплавлений серп,
що із свистом пройшовся по жилах.
Це — вовками оспіваний герб,
де брат брата тримає на вилах.

***

Пролетіла вона крізь мене,
озирнулася з-над Дніпра

і побачила, що у мене —
там, де серце було, — діра.

Аж заплакала, бідолаха.
Але сльози її сумні,
як в долоні, пробитій цвяхом,
не затрималися в мені.

Я на неї, мій блудний сину,
Зла не маю.
Нехай сія,
повернувшись на Україну,
необачна зоря твоя.

***

В осінніх барвах розкошує око.
Качки з води, мов до-ре-мі-фа-соль,
по висхідній злітають над бароко
плакучих верб, над готику тополь –

над рідні стіни,
найрідніші стіни,
які не перетворюються в руїни,
дарма що з них до решти обліта,
відлущуючись, мазка золота.

А ДОРОГА ЛЕТИТЬ
На сорок сорок,
на морозі тріщать осоки,
і дорога між ними
за далеччю далеч дола,
і пронизливий вітер,
проносячись мимо сороки,
виринає зухвало
пір'їну у неї з крила.

А дорога летить
і згинається на повороті,
і дванадцять копит
не дають розігнутися їй,
і тріпоче душа
у пронизаній сіверком плоті,
і радіє теплу,
що сховалось від холоду в ній.

Не питай, чи замерз,
Не питай – бо не чути, — чи скоро
Цій дорозі настане кінець
І чи буде край.
Наче сорок сорок,
на морозі тріщать осоки,
і свистить у степу,
обганяючи вітер, курай,
і, жахаючи коней,
летить навперейми дорозі,
і три пари очей
проклинають його сірину
і примушують їхній повірити пересторозі
і відчути нутром
хижі позирки із бур'яну.

Дякуй долі, якщо
народився на світ у сорочці.
"Не від страху, — скажи, —
не дивлюсь тобі в очі, бідо.
Це не вітер — мій погляд
пир'їну вертає сороці,
і вона вже на зиму
утеплює нею гніздо.

Ця дорога шпарка –
ледь помітна у часі шпарина,
крізь яку проника
вже не осінь, та ще й не зима

і яку затулити
у змозі хіба що перина,
та, на щастя, у тебе
такого нещастя нема.

Тож радій, що тобі
рух зустрічний набився у пори
і податлива далеч,
мов зашпори, в очі зайшла,
й, наче сорок сорок,
на морозі тріщать осоки,
і дорога вібрує,
неначе у леті стріла.

КУХОННА ЕЛЕГІЯ

Ті вірші писались на кухні
під брязкіт кастрюль і мисок.
І пінилось пиво у кухлі.
І пінівсь у вазі бузок.

І серце тобі не давало
варитись у власнім соку.
І друзів у тебе чимало
збиралось, мов на толоку.

І не заїдав тебе побут.
І ти не боявсь недостатч.
І мав на поезію попит
духовно голодний читач.

І кухня твоя поетична
була наче перша любов.
І муза твоя симпатична
ще не диктувала умов.

Ти мав лише творчий неспокій.
І муза в сорочці нічній
ходила навшпиньках, допоки
ти не одружився на ній.

***

Ні віри, ні надії, ні любові.
І віра, і надія, і любов
згоріли, наче квіти паперові.
Уже від них і попіл охолов.

Розвій його, щоби в душі від нього
ні сліду не лишилося... Розвій.
Скажи або подумай: "Слава Богу,
ти не моя і я уже не твій".

Чого іще бажати? Помилитись
тепер-но ти не зможеш при дільбі,
адже ні з ким не треба вже ділитись
ні хлібом, ні свободою тобі.

Не треба ні покари, ні покори.
Ти сам собі — підсудний і суддя.
"Якщо вже і рубати — то під корінь", —
ти вирішив для себе завгодя.

Корінчики - і ті вже відболіли,
і слава Богу. Чом же тобі знов
запик вогонь, в якому спопеліли
і віра, і надія, і любов?..

***

Золота моя жінко, золота моя муко,
я до неба злітав, я тинявсь, як мана,
я, цілуючи подумки золоті твої руки,
і сміявся, і плакав, як дитина мала.

Ти проходила мимо золотою ходою,
зачепила крилом золотим, а затим
сіру землю зробила мені золотою.
Вже і небо над нею стає золотим.

Ти прийшла і пішла, та ще довго тремтіла
золота твоя тінь на моєму житті.
В небі серця мого, мов зоря, пролетіла
лишила на серці сліди золоті.

Золота моя птахо, золота моя осене,
так ніхто ще не міг золотіти мені.
Скільки часу минуло, а я ще і досі, —
мов листок, на твоєму золотому вогні.

***

З якої такої причини,
з якої такої печалі,
під голову томик Тичини
підклавши, він спить на вокзалі?

Невже це любов злотоцінна
йому переповнила груди?
І панна, так-так, саме Інна,
до нього на ранок прибуде?

Та правда – безжально сувора.
Для нього в нічному тумані
червона зоря семафора –

мов крапка остання в романі.

А хіба краща прикмета –
почути крізь сон свій смиренний:
де сонячні грали кларнети,
звучать міліцейські сирени?

Ця зала чекання, ця лава,
холодна, мов лава підсудних, —
хисткий, мов поетова слава,
останній притулок для блудних.

Душа, находившись по колу,
нарешті летить по спіралі –
подалі від суму та болю,
від пекла земного подалі.

Все далі вокзал із привітом
від пана міліціонера.
Душа пролітає над світом,
немов над Парижем фанера.

МИСЛИВЕЦЬ

Ти ніколи нікому не вір,
що я ніжний приручений звір.
Я — мисливець, підступний та хитрий.
Я на решту жінок наплював
і нарешті тебе вполював.
Сльози радості, дівчинко, витри.

Не радій мені більше. Не смій
сподіватись на мене. Я — змій.
Надто бійся моєї спокуси.
Не спіши признаватись мені,
що зі мною тобі не страшні

ні потопи, ані землетруси.

Я герой, але зовсім не той,
хто потрібен тобі. Я герой,
але знала б ти, що я накоїв!
Я до тебе на крилах летів,
та злякався таких почуттів.
Не молись на подібних героїв.

Я ікона, але не свята.
О, яка ти свята простота!
Йдеш до мене, немовби на свято.
Зупинись та отямся! Я — міф.
Я — твій сон, у якому я міг
лиш одне — обіцяти багато.

Я ніколи не стану твоїм.
Із надій побудований дім —
ненадійний притулок. У ньому
ти не матимеш затишку, ти
все гадатимеш, як би втекти
до господаря справжнього дому.

Там на тебе чекає не суд.
Там до ліжка тебе понесуть,
наче стяг відвойований... Там ти,
тільки там ти в раптовій журбі
заспокійливо скажеш собі:
"Він герой, але з префіксом "анти".

Ради Бога, не вір цій дурні!
Це язик мій помстився мені
за недозвіл сказати: "Кохана,
слава Богу, що ти в мене є!
Ти — мій янгол, ти — небо моє,
ти — земля моя обітована".

Звідки, дівчинко, знати я міг,
що для мене Господь приборіг
серед осені — літо з весною.
Але досвід, мій сивий двійник,
як мисливець у нетрі, проник
мені в душу і злився зі мною.

Я мисливцем себе називав,
і повір: я не фантазував.
Я і справді виходив на лови.
І летіли у сіті ловця
легковажні жіночі серця,
що легкої шукали любови.

Але ти... Ти звела нанівець
ту свободу, якою ловець
дорожив над усе в цьому світі.
Тож ніколи нікому не вір,
що я ніжний приручений звір.
Я — мисливець, що втрапив у сіті.

***

Цокають коні підковами.
Цугом годинники йдуть.
Не перейняти мені їх
і не завернути назад.
Ноги натужно гудуть.
Наближаючись, бджоли гудуть
і, мов луна, даленіють,
минувши одквітлий мій сад.

Гірко під древом пізнання,
ковтаючи слину терпку,
знати, що вже не солодкий
його заборонений плід.
Все неможливіше
вдруге ступити в ту саму ріку,

надто коли вже не тільки при березі
тягнеться лід.

Світиться над головою
лелечого колеса німб,
і розгортається в небо
земної дороги сувій.
Тягнеться погляд у небо,
дарма що залишиться в нім
він непоміченим,
як і пророк у вітчизні своїй.

***

Як висушене сіно, шелестить
сторінка за сторінкою; летить
сухий листок над висохлим лицем,
гримованим нещадним олівцем;
і крізь безлистий кущ календаря
колюча продирається зоря
і — меркне над долиною плачу,
насходившись над нею досхочу;
і каменем пощерблена коса,
як смужка світла гострого, згаса, —
дійшовши до останньої межі,
затягується плівкою іржі.

РИБНИЙ ДЕНЬ

Доброго ранку, рибонько!
Запитуєш, як рибалка?
За щучим велінням
клювало — та все у тім'ячко...
І таки піймався на гачок.
Тепер доведеться до вечора
виконувати партію карасика.
Так-так,
за багаточисельними проханнями трудящих.
А їх у черзі — мов оселедців у бочці!
Як бачиш, обставини беруть за жабра.

Працюю ліктями, наче плавниками.
Мов хек, захекався.
А тут іще ця, з риб'ячою кров'ю...
Каже мені: "Смачного!"
А я собі думаю:
"На хека мені ця риба!"

***

Безлюдне церковне подвір'я.
Ішов. Зупинився. Стоїш.
Ворушиться ангельське пір'я
з воронячим навпереміш.

І зло тебе не пожаліло,
і не обминуло добро.
Стоїш — то поглянеш на біле,
то глянеш на чорне перо.

І раптом червоне побачиш
між ними — і ледь не заплачеш.
Нахилишся, камінь візьмеш,
ворон із паркана зженеш.

І ворон зловіщо закриче.
І в серці поглибшає щем.
І ангел у небі заплаче,
і сльози, пролившись дощем,
пір'їну від крові сполоснуть
на тихій долоні твоїй.

І грішники матимуть прощу
за муки в юдолі земній.

І скупане золото бризне
Із купола церкви на світ.

І над видноколом повисне
Веселка, мов арка воріт.

Це в рай, а чи в пекло ворота?
...Стоїш — а тонка позолота
стікає і кане в пісок.
Стоїш — а в паркані навпроти
рожевою піною з рота
іде крізь штахети бузок.

Стоїш і спиваєш очима
беззахисний промінь, що блима
між листям на мокрім вікні,
немовби то неопалима
горить купина вдалині.